

ČAJNI KLUB
PROFESORA NIKOLIĆA

BOJAN MEDIĆ

Copyright © 2011, Bojan Medić
Copyright © 2011 ovog izdanja, LAGUNA

Senima moga dede Dragoljuba O. Atića

Sadržaj

Mladohobit s Palilule	9
Trenutak trijumfa	18
Моја омиљена књига	26
Društvo istraživača Srednje zemlje.	40
Saslušavanje.	48
Vidovdan	64
Kosovski mit	72
Đačka pobuna	80
Anglosaksonska mitologija	94
„Mali srpski vojnik“	104
Bitka u školskom dvorištu	116
Srednja zemlja	126
Velika priča koja traje vekovima	134
Firerova kontraofanziva.	141
Ara-Gorn	148
Aruena	160

Orci	162
Družina pismenog	167
Helmov ponor	178
Minas Tirit	183
Obijači u tami	196
Čas Usuda.	212
Hristovi vitezovi	228
U „riznici znanja Jovana T. Nikolića“	240
Dušan i Miona	245
Gvozdena doba.	252
Mit nad mitovima	261
Pobeda Mladohobita.	269
Blago profesora Nikolića	281
Reč na kraju.	293
<i>Literatura</i>	295
<i>Izjave zahvalnosti.</i>	299
<i>O autoru.</i>	301

MLADOHOBIT S PALILULE*

I

U trenutku kada je stupio u „riznicu znanja Jovana T. Nikolića“, kako su članovi literarne sekcije obično nazivali školsku biblioteku, pred Dušanom se ukaza jedan posve novi svet, ni nalik onom iz koga je dolazio. Još sa praga ga zapahnu gust oblak duvanskog dima koji je, poput kakve prozirne koprane, prekrilo unutrašnjost biblioteke. A nakon nekoliko trenutaka, pošto se teška, tapacirana vrata zatvoriše za njim, nađe se okružen muklom tišinom.

Dušan tada koraknu dva-tri puta u nepoznato, u nameri da razgrne dimnu zavesu pred sobom, no ubrzo shvati da ne zna gde se nalazi, ni kuda ide, te stade u mestu.

Lelujavi snopovi svetlosti provirivali su kadgde iz dima. Namah bi bljesnuli tako snažno da je Dušan načas mogao da

* Deo Beograda koji je dobio ime još u tursko doba kada je u varoši bilo zabranjeno paljenje lula i drugog duvana na ulici, zbog opasnosti od požara. Iz tog razloga pušači su morali da izlaze van gradskih zidina te je kraj gde su palili lule poneo naziv Palilula.

uhvati nejasan obris „riznice znanja“ u daljini. A namah bi sasvim ugasli, čineći da ne vidi ni prst pred okom. Pošto je, naposletku, ostao bez ijednog orijentira, do njega nenadano dopre miris starih, ustajalih knjiga i obodri ga da nastavi dalje. I on se zaputi u nepoznato, uveren da će najzad ugledati „riznicu znanja“ pred sobom, a pojedini knjiški naslovi iskrснуše gdegdje pred njim, kao kakvi neznani potokazi u magli:

*A history of Serbia and the Servian revolution, The guardians of the Gate, The lay of Kosovo**

Pred ovim naslovima, Dušan se nađe u čudu. On namah pokuša da se priseti da li je ikada video ijednu od ovih knjiga, ali ubrzo morade sebi da prizna kako ih vidi po prvi put. Ipak, ove knjige su stajale baš tamo gde, po njegovom sećanju, nikada ranije nisu stajale - na polici „riznice znanja Jovana T. Nikolića“ – i to neočekivano otkriće ga potpuno zbuni.

Nedugo zatim, negde u unutrašnjosti biblioteke, odjeknu piskavi zvižduk parne sirene, nalik pisku ključale vode u čajniku. Kako se, u međuvremenu, ovaj zvuk stade pojačavati, stvarajući utisak da se približava, Dušan sa zaprepašćenjem pomisli da u školsku biblioteku ulazi parna lokomotiva i najavljuje svoj dolazak. I odjednom ga spopade napad panike, kakav može da spopadne čoveka koji stoji u tunelu u času nailaska voza, te ispruži ruke ispred sebe i žurno krenu u potragu za kakvim zaklonom. I istog časa se, umesto s vozom, sudari sa prijemnim stolom biblioteke, oborivši gomilu knjiga koje su stajale na njemu.

Najednom piskavi zvižduk sirene naglo zamuknu i biblioteka ponovo utonu u neprijatnu tišinu.

Dušan se momentalno primiri i pretvori u uvo, napeto iščekujući šta će se sledeće dogoditi. Ali, na njegovu radost, sunčevi

* *Istorija Srbije i srpska revolucija; Čuvari kapije; Balada o Kosovu.*

zraci ubrzo probiše gustu zavesu od dima oko njega, otkrivajući nepregledne police s knjigama unutar biblioteke.

Pred tim velelepnom prizorom, njegovo lice se ozari. No, već sledećeg trenutka, ono dobi ozbiljan i gotovo preplašen izraz pošto se, na samo nekoliko koraka od njega, neočekivano ukaza poznata silueta profesora Nikolića.

Dušanu nije pomoglo ni to što je za trenutak zatvorio oči. Kada ih je ponovo otvorio, profesor Nikolić je i dalje stajao na vrhu priručnih merdevina i ređao knjige, otpuhujući zamišljeno dim iz svoje lule. U početku mu se samo seda glava mogla nazreti iz gustog oblaka dima kojim je bio obavijen, te Dušan nikako nije mogao da razluči da li je on stvaran ili ne.

No ubrzo, pošto gusti oblak dima lagano kliznu niz profesorovo čuveno odelo od tvida, on se lagano osvrnu ka Dušanu. I, pošto ga dobro odmeri svojim blagim, gotovo detinjim pogledom, obrati mu se na savršenom engleskom jeziku, kao da drži čas:

*– I'm coming! Please, cast a glance at the books on the library table! You might find some good ones.**

Na te reči, Dušan pretrnu. Osim značenja upućenih mu reči, njemu u trenutku postade jasno da se pred njim nalazi niko drugi do profesor Jovan T. Nikolić. I umesto odgovora, on se istog časa zaputi ka prijemnom stolu biblioteke, oko koga je ležala gomila razbacanih knjiga, i stade da ih podiže s poda i ređa po stolu.

Nije mu trebalo mnogo da shvati da se pred njim nalaze najvrednija istorijska dela koja biblioteka poseduje. Štaviše, odmah je shvatio da se pred njim nalaze upravo ona istorijska dela koja je lično uzimao iz školske biblioteke tokom protekle školske godine. Iako je većina ovih dela bila u originalnom

* Stižem! Molim vas, bacite pogled na knjige koje se nalaze na stolu biblioteke! Možda ćete pronaći neku vrednu.

izdanju na engleskom jeziku, ta okolnost mu nije smetala da ih danonoćno prevodi i upija u sebe, od korica od korica. Čak mu se i sada, dok ih je slagao po stolu, činilo da po vrhovima prstiju oseća oštar dodir stranica Bensonovog rečnika, koje je besomučno listao ne bi li iznašao što preciznije značenje pojedinih reči. Mogao je, čak i sad, dok ih je slagao po stolu, da do tančina prepriča sadržaj svake od njih.

– *There is an interesting article in today's newspaper* – ogłosi se najednom profesor Nikolić s vrha merdevina. – *Have you noticed?**

Dušan tek tada opazi, povrh jedne omanje gomile knjiga na stolu, primerak dnevnih novina koji dotad nije primećivao. Kad je raširio novine, njegovu pažnju privukoše brojni naslovi u vezi s predstojećom proslavom šeststote godišnjice kosovskog boja. Tek pošto se pažljivo zagleda u novine pred sobom, on opazi omanji naslov u donjem uglu, zaokružen olovkom: *POBUNA MLADOHOBITA NA PALILULI*.

Dušan namah prelete pogledom preko ispisanih redova, upijajući na brzinu njihov smisao, a rumen mu izbi po obrazima.

U tekstu je pisalo:

„Kako nezvanično saznajemo, protekle nedelje je u jednoj osnovnoj školi na Paliluli izbila pobuna đaka osmog razreda. Do pobune je došlo nakon što je školska komisija odbila da pošalje literarni rad jednog od učenika osmog razreda na konkurs za najbolje literarne radove u Republici. Prema svedočenju pobunjenih đaka, reč je o nesvakidašnjem literarnom radu koji na krajnje argumentovan i ubedljiv način dovodi u vezu istorijsku ulogu srpske vojske u pobedi Saveznika u Prvom svetskom ratu sa literarnom ulogom Hobita u pobedi sila Dobra u Tolkinovoj trilogiji *Gospodar prstenova*. Kako smo mogli da čujemo od đaka u školi, navedeni literarni rad

* Postoji jedan interesantan članak u današnjim novinama. Da li ste primetili?

već je osvojio srca većine Mladohobita, kako su se pobunjeni učenici sami prozvali, i niko od njih ne namerava da se vrati na nastavu sve dok kontroverzni rad ne bude bio izabran da predstavlja školu na republičkom konkursu.“

Spustivši novine, Dušan potraži pogledom profesora Nikolića. Ovaj je upravo odložio jedan tom *Enciklopedije Britanike* na svoje mesto, pedantno ga poravnajući sa preostalim tomovima na polici, a zatim se osvrnu ka Dušanu i, praveći se da ne primećuje njegovu pometenost, upita ga s krajnjom usrdnošću u glasu:

– *Would you like a cup of Earl Grey?*

– *Yes, please* – potvrdi Dušan zbunjeno, zatečen profesorovim interesovanjem za ispijanje čaja u trenutku kada se tema školske pobune nametnula za razgovor.

– *Well then!* – uzviknu zadovoljno profesor, te krenu da silazi niz merdevine. – *In that case, would you be so kind to take a seat at the tea-table, please?*

– *All right!** – potvrdi nerado Dušan, te pođe ka čajnom stočiću.

II

Čajni stočić profesora Nikolića nalazio se u samom središtu biblioteke, u širokom međuprostoru između visokih polica sa knjigama. Bio je to sasvim običan četvrtasti stočić, sa četiri elegantne fotelje, koji je profesoru Nikoliću služio za čitanje i celodnevno ispijanje čaja. Samo letimičan pogled na profesorov čajni stočić bio je dovoljan da se shvati sa koliko je pažnje on

* Da li ste za šoljicu erl greja? – Da, molim! – Dobro onda! U tom slučaju, da li biste bili ljubazni da pronađete sebi mesto za čajnim stolom, molim vas! – U redu!

vodio računa o svom priboru za čaj. Kao što je svaka knjiga u biblioteci imala svoje mesto na polici, i bila precizno postavljena u liniju sa drugim knjigama, tako je svaki deo čajnog pribora bio pažljivo složen i smisleno razvrstan na stočiću: dok se na donjoj polici, pored raznobojnih posuda za čaj, šećer i med, nalazio servis za čaj, sastavljen od srebrnog ovala i porcelanskih šoljica, na samom stočiću bile su postavljene dve šoljice za čaj, srebrne činije ispunjene bombonama, biskvitom i čokoladom, i, konačno, jedan srebrni čajnik u obliku polulopte, pokriven posebnim jastučetom za održavanje toplote.

Čim je sišao s merdevina, profesor Nikolić stavi ugaslu lulu u džep svog sakoa i, podupirući se štapom, krenu ka čajnom stočiću. Po njegovim usporenim, i očito bolnim, pokretima, Dušan sa žaljenjem konstatova da su godine ostavile neizbrisiv trag na njegovoj spoljašnjosti. No, onoga trena kada mu priđe bliže, Dušan primeti da profesorove oči, i pored svih muka, iskre radosnim sjajem, a na usnama mu igra pritajeni osmeh, što je bio pouzdan znak da je stari knjiški moljac u dobrom raspoloženju.

Klimnuvši glavom u znak pozdrava, profesor Nikolić sede ćutke nasuprot Dušana. On tad razvi jastuče za održavanje toplote, otkrivši omanji čajnik iz čijeg se siska dizao tanak stub vodene pare.

– *In the old days* – reče – *the Earl Grey blend was the synonym for the finest black tea. Meanwhile, people made several new sorts, so today they drink Earl Grey as a green, white or oolong tea. They even added rose petals in its blend.*

Profesor Nikolić podiže najpre Dušanovu šoljicu te stade u nju sipati čaj. Pošto je napuni do blizu vrha, reče:

– *There is something in a human nature that moves him to persistently seek for new inventions. But in that searching, people*

often forget that the secret of good and eternal things lies in its simplicity. So they sometimes make new things worst than the old ones.

Kada napuni čajem i svoju šoljicu, profesor Nikolić pogleda u Dušana i reče:

– *Speaking of that, your old professor rather prefers good »Old Stinky«. If you don't mind?*

– *Not at all!* – složi se Dušan bez pogovora.

– *Lemon?* – upita profesor Nikolić.

– *Yes, please.*

Profesor Nikolić klimnu glavom u znak da odobrava izbor mladog učenika.

– *I am very glad because we meet in a library today* – reče – *Since I have been retired, I usually spend my afternoons in the library. As you can hear, there are no screaming pupils and ringing bells here. If you want to make a pleasant tea-talk, library in the afternoon is the perfect place for it.*

– *I suppose that's true**. – dodade ljubazno Dušan.

* U stara vremena, erl grej mešavina je bila sinonim za prvorazredni crni čaj. U međuvremenu, ljudi su napravili nekoliko novih sorti, tako da danas piju erl grej kao zeleni, beli ili ulong čaj. Čak su dodali latice ruže u njegovu mešavinu. – Postoji nešto u prirodi čoveka što ga pokreće da neprestano traga za novim otkrićima. Međutim, u tom traganju, ljudi često zaboravljaju da je tajna dobrih i večnih stvari u njihovoj jednostavnosti. Iz tog razloga oni često naprave nove stvari lošije od njih starih. – U vezi s tim gledištem, vaš stari profesor radije preferira dobrog „Starog smrdljivca“. [„Stari smrdljivac“ – podsmešljiv naziv za čaj erl grej u Engleskoj, nastao usled prepoznatljive arome i karakterističnog Tviningsovog pakovanja, sa slikom vremenog Čarlsa Greja, drugog Erla Greja] Ako mi ne zamerate? – Ne, nipošto! – Limun? – Da, molim. – Veoma mi je drago što smo se sastali u biblioteci danas. Otkako sam se penzionisao, obično provodim popodne u biblioteci. Kao što možete da čujete, ovde nema učenika koji vrište, niti zvonkih zvona. Ako želite da vodite prijatan razgovor uz čaj onda je biblioteka po podne savršeno mesto za to. – Pretpostavljam da je to istina.

– *Oh, yes it is, my dear!* – potvrdi profesor Nikolić. – *Till today I did not have the opportunity to drink library's tea in a company. In some point, today is a holiday for me. So, please, make yourself comfortable.*

– *Thank you.*

– *You are welcome* – odgovori ljubazno profesor Nikolić, te kresnu neobično veliko palidrvce i pripali ugasi duvan u svojoj luli. – *So, let us go on to the point. You probably think I met you in the library today because I am interested, among the rest, to hear the story about the school rebellion.*

– *That's correct.*

– *Although I must admit I would be pleased to hear the whole rebellion history, I must disappoint you. I have already find the persons who were responsible for the rebelion and it is enough for me* – reče profesor Nikolić sa prizvukom podsmeha u svome glasu. – *I hope you've seen their names at the library table?*

– *Yes, I have** – reče Dušan, klimajući potvrdno glavom i ponosno se smejući.

– *Well then!* – reče profesor te iz gomile knjiga sa stola izvuče vežbanku na kojoj je bilo napisano Dušanovo ime. – *I shall be honest with you, my dear. I have read your written work so many times since this morning, that I almost get it by heart. But, as it is known, the thought of an artist gets its harmony only when it*

* – Oh, jeste, dragi moj! Sve do danas, nisam imao priliku da pijem bibliotekarski čaj u društvu. Tako da je, sa jedne tačke gledišta, za mene danas praznik. Stoga se osećajte komforno, molim vas. – Hvala vam! – Nema na čemu. Pa, da pređemo na stvar. Vi verovatno mislite da sam se sastao danas sa vama u biblioteci zato što sam, između ostalog, zainteresovan da čujem priču o školskoj pobuni. – Tačno. – Iako moram da priznam da bih bio zadovoljan da čujem čitavu pobunjeničku istoriju, moraću da vas razočaram. Ja sam već našao osobe koje su odgovorne za pobunu, i to mi je dovoljno. Nadam se da ste videli njihova imena na stolu biblioteke. – Jesam.

is pronounced by an artist. Therefore, my dear, would you be so kind to read your literary work to your old professor?

– *Of course** – potvrdi Dušan, slegnuvši ramenima u znak neprotivljenja, te uze vežbanku u ruke i stade je pažljivo listati. Pošto nađe stranicu na kojoj se nalazio njegov literarni rad, nakratko se zakašlja, više iz želje da se skoncentriše, nego iz stvarne potrebe da iščisti grlo, te poče da čita.

* * *

Premda je, još od prve rečenice, osetio da mu glas podrhtava od treme, i da gdekad greši s intonacijom, Dušan nije ni slutio da njegovo čitanje odiše neizmernim pesničkim nadahnućem koje njegovim rečima daje autentičnost i ubedljivost, a slušaocu pruža nesvakidašnje zadovoljstvo. No, ne dajući se zbuniti, on je pročitao svoj literarni rad u jednome dahu, ne gubeći ni za trenutak ni glas, ni ritam. Tek je kod poslednjih reči zastao nakratko, ne bi li načas došao do daha, da bi ih odmah zatim izrekao krajnje svečanim i uzvišenim tonom, gotovo povikom, od čega se profesoru Nikoliću bila podigla sva kosa na glavi.

* Dobro onda. Biću iskren sa vama, dragi moj. Ja sam pročitao vaš pismeni zadatak toliko puta od jutros da sam ga skoro naučio napamet. Ali, kao što je poznato, misao umetnika dobija na svojoj harmoničnosti tek kada je čita sam umetnik. Da li biste stoga, dragi moj, bili ljubazni da pročitate svoj literarni rad svom starom profesoru. – Naravno!